

Spøk til side: Her er virkelig et vell av kunnskap, forbilledlig ryddig og systematisk ordnet. Skriftstørrelsen er naturligvis temmelig liten for å få med så mye, men ikke mer enn hva som er akseptabelt. Jeg har lest nøye på emner jeg har klare meninger om eller tror meg særlig kvalifisert i, uten å finne noe å klage på. Tvert imot er boken etter min mening preget av tvers igjennom sunt klinisk skjønn, samtidig som den er oppdatert på de siste vitenskapelige nyvinningene. Med andre ord: Britisk medisin på sitt beste.

To innledende kapitler bærer overskriftene *Thinking about medicine* og *Epidemiology*. Disse er høyst leseverdige – på mange måter små perler. Men man kan spørre seg om de har fått sin rette plassering i det som ellers til de grader er bygd opp som oppslagsbok. På de travle vaktene verdsetter man å kunne slå opp og finne det man søker – kort og konsist. Men det er ikke da man fordyper seg i medisinsk filosofi – skrevet med så små typer at det så vidt går å lese. Disse avsnittene kunne heller vært gitt ut for seg selv. Da kunne man lest på sengen, og så ville oppslagsboken til å ha i frakkelommen blitt litt lettere også.

Torgeir Bruun Wyller

Geriatrisk avdeling
Ullevål universitetssykehus

Helten

Paul Carson

Siste oppdrag

345 s. Oslo: Kolle forlag, 2004. Pris NOK 298
ISBN 82-463-0022-9



Paul Carson er en irsk barnelege som har stor suksess som krimforfatter. Ifølge forfatterpresentasjonen skal han også ha skrevet flere vitenskapelige og populærmedisinske artikler, men en kjapp sjekk i PubMed avslører at den faglige produksjonen er

begrenset til et par stykker. Men som krimforfatter har Carson avgjort fått det til. *Siste oppdrag* er hans tredje kriminalroman. Den første (*Skalpell*, 1997) toppet bestselgerlistene i Irland i flere måneder. Samtlige bøker er oversatt til en rekke språk.

Hovedpersonen og helten i *Siste oppdrag* er – i likhet med forfatteren selv – irsk lege. Jack Hunt er topputdannet kardiolog, med CV i særklasse og imponerende publikasjonsliste i en alder av 39 år. Han er idealist og rendyrket forsker, en kardiologiens

Dr. Stockman som med urokkelig overbevisning står på barrkadene og heller går til grunne med familien på slep enn å fire på sine høyverdige idealer og prinsipper. Jack Hunt lar seg ikke påvirke – langt mindre bestikke – av sleske sykehusbyråkrater, korrupte kolleger og forbryterske legemiddelgiganter. Som seg hør og bør har han en vakker, oppofrende og hjemmeværende kone og en åtte år gammel sønn med ideelle gener. Etter et omflakkende liv i Irland, England, Australia og USA har Hunt fått drømmejobben ved den prestisjetunge hjer-teavdelingen ved Chicago Carter Hospital. (Hvordan denne avdelingen har fått ry som internasjonalt ledende kardiologisenter er et mysterium når man blir introdusert for den lille staben av overleger – fire i alt – hvorav en er et sjuskete, alkoholisert nikotin-vrak og en annen en spilleavhengig skurk med diverse havarerte ekteskap, utestående barnebidrag og spilletgjeld til opp over ørene.) Når avdelingsoverlegen så blir skutt på sitt kontor, får Hunt en «once in a lifetime»-sjanse. Han blir professor og avdelingsoverlege og sjef ved verdens fremste kardiologisenter. Og han tar utfordringen på strak arm – kompromissløs og proppfull av planer. Her skal den rene forskningen prioriteres. Farmasøytisk industri blir umiddelbart bannlyst, ikke en kulepenn med firmalogo er tillatt. Men farer truer, og Jack Hunt blir en brikke i et livsfarlig spill. For midt oppi det hele skal den sveitsiske legemiddelgiganten Zemdon Pharmaceuticals lansere sitt nye vidundermiddel – Cyclint – pillen som skal overgå Viagra på salgsstatistikken og «reduere forekomsten av hjertesykdommer med 28 %». Chicago Carter Hospital er utvalgt som senter for verdenslanseringen. Zemdon presser på, men idealisten Jack Hunt lar seg ikke kjøpe. Her er alle ingrediensene i en thriller. Korrupsjon og svindel og manipulerede blodprøver. Hasardiøs biljakt og flukt i småfly i piskende snøstorm. Utpressing, torpedoer, kidnapping og mord.

Boken er en «page-turner». Skikkelig spennende. Selv om man aldri er i tvil om at Jack Hunt vil vinne og forbryterne få sin straff. Karakterene er klisjeer, men det fungerer i denne sjangeren. Som i en skikkelig spagettwestern er det greit at heltene er helter og skurkene skurker. Og at de ser sånn ut. Helten er høy og mørk, med rene ansiktstrekk og intense blå øyne. Småskurkene er shabby, med flakkende blick og uren hud. De store skurkene har dobbeltspente dresser, iskalde blick og snakker engelsk med tysk eller sørafrikansk aksent.

Stig Aspaas har oversatt. Stort sett er oversettelsen troverdig og grei – selv om det kan ha gått litt kjapt i svingene. (Man spiller baseball med en kulle, ikke med et baseballtre.) Men en medisinsk språkkonsulent burde forlaget ha spandert. Forfatteren er lege, og på originalspråket er fagterminolo-

gien korrekt. På norsk, derimot, skjærer det seg av og til fullstendig, med konstruerte termer og (ufrivillig) komisk språkbruk. Sykehuset har en «hjertestansavdeling» og kirurgene i akuttmottaker roper på «dreneringsslangere og crystalliodoppløsning». Kardiologene behandler med «antanginale» midler, beskriver EKG med «endring i mønster tre og AVF», utfører koronarangiografi med fremstilling av høyre og venstre «hovedstrøm» og avslutter med «angioplasti».

Verdt å lese? Ja da, liker man krim med mye action, kan Paul Carson anbefales. Men fortrinnsvis på originalspråket.

May Brit Lund

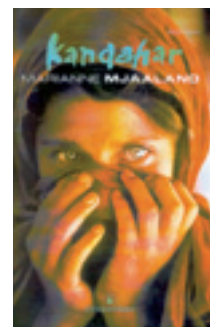
Lungemedisinsk avdeling
Rikshospitalet

Skarpslipt fortelling om seksuelle overgrep

Marianne Mjaaland

Kandahar

217 s. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 2004.
Pris NOK 329
ISBN 82-05-32745-9



Fortelleren i romanen *Kandahar*, skrevet av legen og forfatteren Marianne Mjaaland, er den norske anestesilegen Julie. Hun drar fra familien for å arbeide i et helse-team i Afghanistan under den sovjetiske okkupasjonen i 1980-årene. Julie

kjenner landet fra et opphold som barn i 1960-årene. Hennes familie tilhørte den gang en liten gruppe hjelpearbeidere. Erfaringene hun gjorde som 12-åring preger fortsatt livet hennes. Strategien har lenge vært å legge lokk på den vanskelige historien, hvilket strider mot den første læresetningen innen krigskirurgi: «Never close the wounds of war.» I Afghanistan møter Julie mennesker som deler hennes historie, og hun gjenopplever episodene som gav henne «såret mellom beina» – seksuelle overgrep fra de voksne i gruppen, men også barna imellom. Revisjonen av hennes historie blir en blodig affære.

Forfatteren nærmer seg emnet som en kirurg. Med skarpslipte litterære instrumenter dissekerer hun seg gjennom det sykelige vevet: Skammen, skyldfølelsen, angst, vanskelighetene med nærhet og Julies utagerende seksuelliv. Plottet driver handlingen frem til det punktet hvor kirurgen til slutt lokaliserer «tumor» i dypet av fortellingen. Materien forfatteren drenerer ut er illeluktende.

Plottet er komplisert, overgrepene og relasjonene mange, og vi får ofte bare et grovt riss av personene. Vi får innblikk i Julies liv, men de voksne overgriperne fremstår som tause statister til egne handlinger. Etter å ha lest ferdig funderer jeg over følgende: Hvilke forhold bidrar til at gruppen av tilsynelatende vanlige familier og hjelpearbeidere utvikles til en patologisk «celle» preget av grenseoverskridelser og seksuelle overgrep? Hvorvidt spørsmålet viser til et utbredt problem, har jeg ingen kjennskap til, men forfatteren setter helt klart problemstillingen på dagsordenen. *Kandahar* gir en innsiktsfull skildring av symptomene hos ofre for seksuelle overgrep, men romanen gir oss få nøkler til å forstå hvorfor overgrepene kunne finne sted i et slikt omfang i denne spesielle konteksten.

Jan C. Frich

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo

Kommunikasjon på sosialkontoret

Siv Oltedal

Klientsamtaler innan velferdsstaten – ei kvardagsleg sak

197 s, tab, ill. Bergen: Fagbokforlaget, 2004.
Pris NOK 259
ISBN 82-7674-877-5



Siv Oltedal er førsteamanuensis og studieansvarlig for masteruddannelsen i sosialt arbeid ved Høgskolen i Bodø. Hun har gjennom en årrække været opptaget af at beskrive og analysere kommunikationen mellom socialarbejder og klient på norske sosialkontorer. Det er datamaterialet fra hendes doktorafhandling (2000), som danner grundlaget for aktuelle bog.

Forfatteren angiver i forordet tre ambisjoner for bogen. For det første ønsker hun «å gjere greie for og analysere grunnleggjande kjenneteikn i det kvardagslege arbeidet som blir utført på sosialkontoret i møtet med klientar». For det andet «å allmenngjere erfaringa frå ein arbeidskontekst ved å analysere eksempel som også omfattar andre delar av hjelpeapparatet, ut frå dei faglege mønstra som eg har identifisert i sosialkontorarbeidet». Endelig «å gjere noko for å stimulere til meir tverrfagleg samarbeid, ved å vise at det kan vere relevant å nytte same fagspråk innanfor ulike delar av tenestene i velferdsstaten».

Bogen oppleves som primært rettet mod socialarbejdere. Den indeholder først en

generel gjennomgang af kommunikationsteorier knyttet til praksis (kapitel 1–3), derefter en beskrivelse af fire såkaldte orienteringer (regel, råd, udforskning og samarbejde), som forfatteren har dokumenteret i samtaler mellem socialarbejdere og klienter (kapitel 4–7). Der afsluttes med et kapitel, hvor temaet er mål, makt og moral. Forfatteren vægtlægger som udgangspunkt for sin forståelse et dialogisk perspektiv, fremfor et monologisk sådant.

Der er næppe tvivl om, at en empirisk funderet beskrivelse af interaktionen mellem socialarbejder og klient er væsentlig for forståelse og forbedring af denne relation. Som sådan er bogen nyttig. Der er også gode enkeltstående pointer undervejs. Spørgsmålet er bogen lettilgængelig, da den er skrevet i et ukompliceret sprog. Desværre er den indholdsmæssige overbevisningskraft svagere. Dertil mangles et tydeligere overordnet mål for bogen, større præcision og stringens i argumentationen, en klarere fremstilling af de anvendte kommunikationsteorier, samt et samspil mellem teori og praktiske eksempler, der er tydeligere gensidig klargørende.

Peter Kjær Graugaard

Avdeling for atferdsfag
Universitetet i Oslo

Engasjert og godt om penis

Esben Esther Pirelli Benestad,
Ragnhild Dahl Keller, Einar Aakvåg,
Geneviève Fonteneau Hardeberg

Penisatlas

241 s, tab, ill. Lysaker: Dinamo Forlag, 2004.
Pris NOK 399
ISBN 82-8071-061-2



Dette er en bok i god folkeopplysningsånd. Den henvender seg i første rekke til menn, og er ment å «gi ham (mannen) et grunnlag for å være en stolt mann med en penis som ikke bare kan løfte seg selv, men også mannen den står på».

Esben Esther Pirelli Benestad har mangeårig erfaring som lege og sexolog, de andre tre forfatterne er sexologiske rådgivere og tidligere studenter ved sexologistudiet ved Høgskolen i Agder. Boken ble til fordi forfatterne i sin praksis har opplevd menns behov for å snakke om og for å vite mer om sin penis. Den faglige begrunnelsen er derfor «...å skape referanser for gutter og menn som i perioder av livet opplever seg selv som utilstrekkelige – bare på grunn av sin penis».

Først tar man for seg penis i menneskets historie – som drømmemotiv, fruktbarhetssymbol, gudsbilde og skjønnhetsideal. Ulike religioners syn på penis og dens anvendelse er omtalt, deri også hvilke konsekvenser seksualfiendtlige holdninger kan ha for mannens selvbylde. Dette er godt balansert uten å være argumenterende, og man har også tatt med avsnitt om penis som redskap til erkjennelse og som gledespreder. Det er kildehenvisninger i hvert kapittel. Anatomi, fysiologi og økologi er faglig godt og grundig beskrevet, med gode illustrasjoner. Spesielt godt likte jeg språket, som er direkte og forståelig. Bakerst er det en ordliste med sidehenvisning der engelske og latinske termer er forklart med gode norske ord. Avanserte fysiologiske mekanismer er enkelt beskrevet, uten at det blir overfladisk. I tillegg er det, med utgangspunkt i den praktiske hverdag, befriende beskrivelser og forklaringer av situasjoner som sjelden finner veien til lærebøkene.

Penisatlas fikk stor medieoppmerksomhet da den kom. Dette skyldes selvfølgelig de mange bildene av peniser i slapp og erigert tilstand. 100 menn har stilt sine organer til disposisjon for fotografen. Hensikten med dette er ifølge forfatterne å gi et bilde av den normale variasjon for å begrense menns frustrasjon og uvitenhet omkring sin egen penis. Det er da også et variert og omfattende bilde av «hverdagstissen» man får se, der alle avskygninger av penis er avbildet og kommentert, både lengde, omkrets, farge, forhud, krumning, kompassretning og knekk er vist. Bildene er supplert med diagrammer og forklaringer.

Avslutningsvis er det intervjuer med seks personer som hver på sin måte kan regnes som «ekspertes» på emnet, og en stor bolk med spørsmål og svar fra Pirelli Benestad. Selv om intervjuene er av litt varierende kvalitet, er de med på å bidra til det mangfoldige bildet som tegnes av menns seksualitet generelt og penis spesielt. Spørsmålene og svarene bærer preg av Pirelli Benestads lange erfaring med denne typen henvendelser, og her er det mye for både leg og lærd.

Penisatlas er en god og informativ bok som bærer preg av forfatterens oppriktige engasjement i menns seksuelle helse. Man kan selvsagt komme med innvendinger av typen «er det nødvendig å ta bilde av 100 peniser for å fortelle at de er ulike?» og «trenger vi en bok til om sex og menn?». Den faglige standard og det før nevnte engasjementet gjør at slike innvendinger blir underordnet, og boken anbefales alle interesserte – med og uten penis.

Trude Fixdal

Klinikk for psykisk helse
Aker universitetssykehus